

BIBLIOGRAFIA

BALLESTER ARTIGUES, T. *La Segona República a la Marina Alta*. Tesi doctoral. Repositori RUA de la Universitat d'Alacant.

BOLUDA, J. I MIRALLES, R. (1984): "Les eleccions del 12 d'abril de 1931 a Ondara." *Llibre de festes de Sant Jaume d'Ondara*.

DE GABRIEL, N. (1997): "Alfabetización y escolarización en España (1887-1950)". *Revista de Educación*, núm 314, pp. 217-243.

LARROSA MARTÍNEZ, F. Y MALDONADO IZQUIERDO, L. (2012): *Las Escuelas Normales de Alicante. Conservadurismo y renovación entre 1844 y 1931*. Publicaciones de la Universidad de Alicante.

MESTRE DONET, M. N. HDC. Document *Colegio Nuestra Señora de la Soledad de Ondara*. Inèdit.

MIRALLES I CEBRIÀ, R. *L'activitat econòmica a Ondara al segle XX*. Inèdit

MOLERO PINTADO, A. "La Educación durante la Segunda República y la Guerra Civil (1931-1939)" en *Breviarios de la Educación. Historia de la Educación en España*. Volumen IV.

SALINAS SALINAS, C. "Les colònies escolars col·lectives al Vinalopó." *Revista del Vinalopó*, núm. 17, pp. 171-188.

SEMPERE QUILIS, V. Diari personal del curs escolar 1931/32. Fundació CIRNE. Xàbia

SESER PÉREZ, R. (2000): "Memòries Sanitàries dels pobles del disricte de Dénia conservades a l'Arxiu Municipal de Dénia 1894/1924." *Revista Aguaites*, núm. 17. Pedreguer: IECMA.

Biblioteca Virtual de Premsa Històrica <<http://prensahistorica.mcu.es>>

Institut Nacional d'Estadística <<http://www.ine.es>>

QUATRE DÈCADES DE CONFLICTES TERRITORIALS I MOBILITZACIONS CIUTADANES A LA MARINA ALTA: ELS CASOS D'ONDARA

Joan Miquel Rafet Soriano
(polítòleg)

1. Introducció.

A finals de 2013, l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, l'IECMA, va publicar el monogràfic de la Revista Aguaites 2013 que analitza els principals conflictes territorials i mobilitzacions ciutadanes de les últimes quatre dècades a la Marina Alta.

Un grup de joves professionals i investigadors de la comarca format per Ignasi Cervera (ambientalista), Maria Josep Ripoll (geògrafa), José Vicente Sánchez (geògraf) i Joanmi Rafet (polítòleg i tutor UNED Dénia) realitzàrem un estudi de recerca de més de trenta conflictes a la Marina Alta relacionats amb la gestió i ús del territori.

L'estudi compta amb el pròleg d'excepció redactat per Joan Romero, catedràtic de Geografia Humana a la Universitat de València i professor dels quatre investigadors. En paraules de Romero, el monogràfic tracta la crònica d'un cert fracàs col·lectiu. Fracàs, perquè quasi ningú va voler escoltar i actuar des de la política. Col·lectiu, perquè la història de les tres-quatre últimes dècades en matèria de política territorial, ens ha posat a tots a prova i aquesta prova no ha sigut superada fins ara com a societat, especialment, durant el llarg període de creació d'una bombolla especulativa formidable que va evidenciar tots els nostres dèficits i patologies institucionals.

El llibre analitza els principals conflictes territorials a la nostra comarca des del període de transició política: el conflicte sorgit del projecte de construcció d'un reemissor de televisió al cim del Montgó; les mobilitzacions contra les intencions d'instal·lar una planta asfàltica vinculada a la construcció de l'autopista AP-7 als municipis d'Ondara i Pedreguer; els conflictes sorgits arran de causes urbanístiques, com són el cas del Puig de la Llorença al Poble Nou de Benitatxell i la proposta urbanística dels tres macro-PAI de Parcent; els intensos debats, revoltes i manifestacions socials, sempre en relació amb les seues propostes de protecció, ordenació i gestió dels tres Parcs Naturals existents, El Montgó, el Penyal d'Ifac i la Marjal de Pego-Oliva; la guerra de l'aigua als vuitanta i el sorgiment i l'acció de la Plataforma Ciutadana Riu Girona arran de l'episodi extraordinari de pluges de l'any 2007.

En les III Jornades d'Estudi d'Ondara-Marina Alta es van presentar les principals conclusions de l'estudi i es van descriure els principals conflictes passats en el terme municipal ondarenc: el traçat de l'AP7, la circumval·lació de la carretera nacional 332 i el conflicte ocasionat pel projecte urbanístic Segària-Vinyals.

En aquest article per a les actes de les III Jornades, l'autor considera que el conflicte del pla urbanístic Segària-Vinyals té la suficient importància per a dedicar-li un apartat molt més extens i monogràfic en futures jornades a celebrar en els pròxims anys. Per aquest motiu, sols es descriuen a continuació els dos casos lligats a la construcció d'infraestructures en el terme d'Ondara lligades a la carretera nacional i l'AP7

2. El traçat de l'AP7.

Per a molts, 1978 és l'any d'aprovació de la Constitució Espanyola, però a la Marina Alta, concretament al municipi de Pedreguer, aquesta data es recordarà sempre com el moment d'oposició de tot un poble a la construcció d'una planta asfàltica per a realitzar els treballs de construcció de l'autopista d'AUMAR, autopista del *Mare Nostrum*, que travessa de nord a sud la nostra comarca.

El traçat i les obres d'aquesta via ràpida, que travessava els camps d'Ondara i Pedreguer, acabaria per provocar la reacció ciutadana de les dues poblacions en la dècada dels setanta. Els llauradors d'Ondara afectats pel traçat de la infraestructura, arribaren a plantar-se davant les màquines a finals d'agost de 1978, impedit el desenvolupament de les obres. El setmanari *Canfali Marina Alta* publicà a l'agost de 1977, que l'Alcalde d'Ondara, els vuit regidors i el secretari de l'Ajuntament havien estat citats per una suposada querella criminal presentada per AUMAR o Dragados pel fet que aquesta havia ordenat la suspensió en el terme ondarenc de la instal·lació d'una planta d'aglomerats asfàltics.

El procés d'expropiacions de les terres que travessaven l'autopista va alçar polseguera i va crear malestar entre els veïns de les dues poblacions esmentades. La previsió de la construcció de la planta asfàltica per a construir l'autopista fou la gota que va fer vessar el got i generà una forta contestació ciutadana de tot el poble de Pedreguer contra aquesta infraestructura.

A la localitat de Pedreguer, la reacció ciutadana contrària a la construcció de la planta asfàltica, sorgiria a partir de la realització d'una assemblea informativa multitudinària realitzada al Trinquet de Pedreguer l'1 de febrer de 1978. Un recinte que va ser capaç de rebre més de 2.000 persones, on s'informava sobre la documentació i les gestions referents a l'autopista, i es va llegir un esborrany de recurs remés a la *Sexta Jefatura Regional de Carreteras* i a l'Ajuntament. Dies abans de la celebració de l'assemblea, concretament el 28 de gener de 1978, el Butlletí Oficial de la Província d'Alacant havia publicat un edicte de l'Ajuntament en el qual es donava un termini de 10 dies perquè es realitzaren les impugnacions pertinents a la instal·lació d'una planta d'aglomerats asfàltics a la partida rural March.

3. La circumval·lació de la carretera nacional 332.

Alguns dels moviments sorgits dels conflictes desenvolupats per la construcció de noves infraestructures a la Marina Alta, podríem catalogar-los com a moviments *NIMBY*. L'acrònim *NIMBY* (*Not In My Back Yard*), s'utilitza per a catalogar els moviments de ciutadans que reaccionen de forma negativa davant la radicació als seus territoris

d'equipaments, infraestructures o serveis. En aquest context, són vistos per una col·lectivitat social com *incòmodes, desagradables* o *perillosos* (NEL·LO O. 2003:24).

En relació amb la temàtica de carreteres, els pobles d'Ondara, El Verger i Benissa, també han viscut mobilitzacions ciutadanes que demanaven la construcció de variants fora dels seus nuclis urbans a partir de la Carretera Nacional 332. En el cas d'Ondara, era una vella reivindicació social que s'enceta l'any 1966. A finals dels anys noranta, l'Ajuntament va liderar la reivindicació ciutadana de la variant. El Ple de l'Ajuntament acordava el 29 de gener de 1998, passar a l'acció i organitzar talls de la carretera a l'altura del carrer de la Verge dels Dolors tots els dimecres de l'any, de 10 a 12 del matí, per reivindicar així la modificació d'aquesta infraestructura. Per aquests fets, la Delegació de Govern obriria expedient sancionador a l'Ajuntament, per organitzar aquest tipus de talls. Finalment i després d'anys de reivindicacions de les poblacions afectades, a novembre de 2006 el Ministeri de Foment inaugura un tram de variant de 8,10 km de carretera convencional. Des d'aquest moment, la carretera deixava de travessar el centre dels nuclis urbans d'Ondara i El Verger.

En canvi, el Ministeri de Foment encara no ha executat la demandada variant de la Carretera N-332 fora del nucli urbà de Benissa, coneguda popularment com la *Ronda dels Cotino* en al·lusió a la família d'un polític conegut i el seu germà empresari (grup SEDESA). Les obres s'iniciaren durant l'any 2009 amb els moviments de terra, però, ara per ara, aquestes obres estan totalment paralitzades, ja que depenen d'un programa urbanístic que, a causa de la crisi, té captius els terrenys amb la dificultat que suposa recaptar quotes urbanístiques que acaben per finançar l'obra.

4. Aposta per una estratègia comarcal

A banda de tractar-se un estudi històric, els autors proposem, en el darrer capítol de la revista, una bateria d'estratègies de futur de la comarca en quatre grans blocs:

- Visions de comarca i enfocament estratègic, governament,

- Planificació territorial i paisatge

- Participació en els espais d'alt valor ambiental i cultural

- Polítiques de “Govern Obert” en l'escala local.

Entre les principals accions que plantegem destaquen la redacció d'un pla estratègic de la Marina Alta, la posada en marxa d'un Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de la comarca, la gestió social dels espais naturals protegits i el foment de la participació ciutadana i el govern obert.

Aquesta proposta fou presentada el darrer 13 de novembre a la Casa de la Paraula de Baleària Port en el Fòrum de la Ciutadania i Política. La planificació estratègica comarcal no és únicament un instrument de planificació, sinó que també ha de ser una forma de promoure i articular la participació ciutadana dels actors territorials. Estem davant d'una oportunitat per a potenciar el dinamisme de la societat civil, buscant no tan sols la participació i el consens, sinó també buscant legitimar i justificar els seus resultats a partir de determinats principis i valors.

Som conscients de les grans dificultats per implementar un pla estratègic comarcal: la manca d'un marc legislatiu, la nova llei local, l'estandardització de la metodologia participativa i burocratització del procés de la presa de decisions, la participació reduïda i poc pluralista, la transversalitat limitada i noves segmentacions, la dificultat de la traducció dels acords i objectius en accions i pràctiques, la manca de reconeixement mutu de legitimitats i ancorament en rols tradicionals i la superficialitat discurs participatiu. No obstant, després de conèixer i estudiar de primera mà 40 anys de conflictes, creiem que és necessari l'impuls d'un pla estratègic comarcal liderat per una veritable Xarxa d'alcaldes de la Marina Alta i la participació de tots els actors públics i privats de la nostra comarca.

BIBLIOGRAFIA

Arxius d'Hemeroteca diferents mitjans de comunicació. Anys 2000-2013.

Canfali Marina Alta

Levante EMV

ALFAMA, E. CASADEMUNT, A. COLL-PLANAS, G. CRUZ, H. (2006): *Per una nova cultura del territori?* Mobilitzacions i conflictes territorials. Barcelona: Icaria

AZAGRA, J. ROMERO, J. (2007): *País complex*. València. Universitat de València.

CARRIÓ ARTIGUES, A.L.L.; ET AL. (1999): *Historia de la Marina Alta*. IECMA, Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.

CARRIÓ A.L. (1999): *Problemas económicos y sociales en la actualidad*. Historia de la Marina Alta. Institut d'Estudis Comarcals. Información-Levante.

COLLER, X. (2000). *Estudio de Casos*. Colección Cuadernos Metodológicos Nº 30. Madrid: CIS.

COSTA MAS, J. (1977): *El Marquesat de Dénia*. Estudio geográfico. Departamentos de Geografía de la Universidad de Valencia y Alicante, Universitat de València.

COSTA MAS, J. (2008): *"El marco geográfico, demográfico y económico de la comarca de la Marina Alta"*. En: Historia de la Marina Alta, Tomo I. Institut d'Estudis Comarcals.

CRUZ GALLACH, H. (2006): *"Conflictos territoriales y movilizaciones ciudadanas: algunas reflexiones sobre las formas de gobernanza territorial actuales"*, Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles, núm. 48, p. 375-387.

JIMÉNEZ SÁNCHEZ, M. (2005): *El impacto político de los movimientos sociales. Un estudio de la protesta ambiental en España*. Madrid: Centro

de Investigaciones Sociológicas. ISBN: 9788474763775.

LLOBELL, G. (2012): *"La comarca sofreix, però aguanta"*. Calendari dels brillants 2013. p 30-32.

NEL'LO, ORIOL (Ed.), 2003, *Aquí, no! Els conflictes territorials a Catalunya, Barcelona*, Editorial Empúries. Garcia, Xavier, 2003, *Catalunya es revolta*, Barcelona, Angle Editorial

SANTAMARINA CAMPOS, B. (2008): *Movimientos sociales: una revisión teórica y nuevas aproximaciones*. Boletín de antropología, Vol 22, Núm.39, pp 112-131. Universidad de Antioquia. Colombia.

RAFET SORIANO, JM. (2012): *"El impacto de los movimientos salvem: el caso de Salvem Parcent"*, Investigaciones Geográficas, núm. 58, p. 59-87.

RIPOLL BERENGUER, M.J. (2008): *Pressions i conflictes territorials en el litoral mediterrani: La Marina Alta*. Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert. Alacant.

ROMERO GONZÁLEZ J. *Geopolítica y gobierno del territorio en España*. Tirant lo Blanc- Selección Crónica. ISBN. 978-84-9876-478-9. 2009.

XAMBÓ, R. (2011): *"Pròleg"*. *Comunicant la revolta*. Moviments Socials i mitjans de comunicació al País Valencià. Edicions 96.